

УДК 159.922.8 – 057.87:[159.942:005.336]

Н. О. Кордунова, В. І. Мілінчук, Н. С. Дмитріюк**Роль феномену емоційної компетентності студента як майбутнього фахівця**

Н. О. Кордунова, В. І. Мілінчук, Н. С. Дмитріюк. Роль феномену емоційної компетентності студента як майбутнього фахівця. У статті представлено теоретико-емпіричний аналіз проблеми ролі емоційної компетентності студентів в умовах сучасної підготовки у вищому навчальному закладі. Розглянуто основні підходи щодо сутності феноменів компетентності, емоційної компетентності, емоційного інтелекту. Аналіз проблеми фокусується на розгляді їх в якості важливої ланки в системі професійної підготовки. Показано, що розвиток емоційної компетентності студента є однією з важливих характеристик становлення його особистості у процесі набуття професії. З'ясовуються психологічні особливості емоційної компетентності в структурі особистості студента. Наводяться результати дослідження особливостей їх прояву. Показано, що розвиток емоційних особливостей студентів є важливими чинниками формування емоційної компетентності. Підтверджена думка про те, що емоційна компетентність є необхідним конструктом для психологічної підготовки майбутніх фахівців, який сприяє формуванню загальної культури, емпатії, розуміння того, що в емоційній сфері закладені рушійні сили активного ставлення студента до майбутньої діяльності.

Ключові слова: компетентність, емоційна компетентність, емоційний інтелект, студент, професійна підготовка.

Н. О. Кордунова, В. І. Милинчук, Н. С. Дмитриук. Роль феномена эмоциональной компетентности студента как будущего профессионала. В статье представлен теоретико-эмпирический анализ проблемы роли эмоциональной компетентности студентов в современных условиях подготовки в высшем учебном заведении. Рассмотрены основные подходы сущности феноменов компетентности, эмоциональной компетентности, эмоционального интеллекта. Анализ проблемы фокусируется на рассмотрении их в качестве важнейшей сферы в системе профессиональной подготовки. Показано, что развитие эмоциональной компетентности студента есть одним из важных характеристик становления его личности в процессе приобретения профессии. Проанализировано психологические особенности эмоциональной компетентности в структуре личности студента. Представлены результаты исследования особенностей их проявления. Показано, что развитие эмоциональных особенностей студентов есть важным элементом формирования эмоциональной компетентности. Подтверждено мнение о том, что эмоциональная компетентность является необходимым конструктом для психологической подготовки будущих специалистов, с помощью которого формируется общая культура, эмпатия,

понимания того, что в эмоциональной сфере заложены активные силы становления студента к будущей профессии.

Ключевые слова: компетентность, эмоциональная компетентность, эмоциональный интеллект, студент, профессиональная подготовка.

Постановка проблеми. Емоційна компетентність є однією з важливих характеристик становлення особистості в період професійної підготовки. Її емоційний компонент є необхідним для психологічної підготовки майбутніх фахівців, оскільки він сприяє формуванню їх загальної культури, емпатії, розуміння того, що в емоційній сфері закладені рушійні сили активного ставлення людини до життя, до діяльності. Емоційна компетентність сприяє усвідомленню та регуляції емоцій, допомагає адаптуватися в динамічних умовах сучасного життя, приймати правильні рішення, керувати своєю поведінкою, реалізовувати життєвий потенціал особистості.

Особливої актуальності означена проблема набуває в період становлення студента як майбутнього фахівця. Це етап коли найбільш повно виявляється здатність студента протистояти тим чи іншим емоціогенним подразникам, які можуть негативно вплинути на перебіг діяльності та зберігати їх працездатність. А відтак, слід по-новому поглянути на зміст емоційної сфери студента у цей період життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психолого-педагогічній літературі дослідження емоційної компетентності пов'язані з виділенням загально-психологічного та прикладного рівня її вивчення (Ю. Александровський, Ф. Василюк, Т. Кириленко, Л. Китаєв-Смик, О. Саннікова, Т.Титаренко, О. Чебикін та ін.).

Теоретико-методологічні підходи до проблеми співвідношення інтелектуального й емоційного розвитку розглядали у своїх роботах Б. Ананьєв, Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. Леонтьєв, В. Мясищев, О. Тихомиров та ін.

На тісний зв'язок мислення, інтелекту і емоційних процесів вказували і відомі психологи В. К. Вілюнас, Б. І. Додонов, Я. Рейковський.

Сьогодні існує не так і багато досліджень феномену емоційної компетентності. Це праці П. Селовей, Дж. Маєр, Д. Гоулмен, К. Саарні,

Г. Бреслава, І. Андрєєвої, Е. Носенко та ін. Дана проблема активно обговорюється і висвітлюється в працях Г. Гарскової, Д. Люсіна, М. Манойлової та ін.

Роль феномену емоційної компетентності висвітлений у теоретичних та експериментальних дослідженнях психологів Л. Аболіна, Є. Ільїна, Г. Гоулмена, Дж. Маєра, П. Селовей, А. Ольшаннікової, В. Пономаренко, Т. Рібо, В. Семіченко, О. Чебикіна та ін.).

Вивчення емоційної компетентності та її функцій присвячені праці І. Аршави, О. Власової, С. Дерев'янка, Н. Ковриги та ін.

Проведений аналіз наукових джерел дає змогу констатувати, що на сьогодні вже є досвід вивчення даної проблеми. Однак є необхідність звернути увагу на вивчення психологічних особливостей розвитку емоційної компетентності особистості у процесі професійної підготовки.

Мета статті: психолого-педагогічний аналіз розвитку емоційної компетентності студента як майбутнього фахівця.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість науковців схилиються думки, що компетентність являє собою комплекс знань, вмінь та навичок, самовдосконалення, поглиблене розуміння себе, творчий підхід до проблем, що виникають, а також вміння використовувати практичні знання на практиці. Відомий психолог К. Роджерс трактує термін «компетентність» у своїй теорії особистості та поведінки. На його думку, поведінку найкраще можна зрозуміти шляхом максимально можливого проникнення у внутрішню цілісну систему самої особистості, а також шляхом максимального наближення до бачення світу переживань цієї особистості. Отже, К. Роджерс визначає компетентність як внутрішню систему цінностей і внутрішній світ переживань особистості [7].

І. О. Зимня, поняття «компетентність» пояснює як актуальну особистісну якість, що формується, а також як інтелектуально й особистісно обумовлену соціально-професійну характеристику людини, що ґрунтується на знаннях [5].

Аналізуючи думки фахівців щодо цієї наукової категорії, можна відмітити, що різні підходи до її трактування обумовлені особливостями структури діяльності фахівців різних професійних сфер, а також різноплановими позиціями дослідників.

На нашу думку, компетентність доцільно розглядати як адекватну орієнтацію людини у різних галузях її діяльності, причому на перший план виходить здатність особистості до активних дій, пов'язаних із умінням використовувати теоретичні знання у практичній діяльності, як спосіб реалізації знань, умінь, що сприяє самореалізації особистості.

Слід звернути увагу на теоретико-методологічні підходи до проблеми співвідношення інтелектуального й емоційного. Цікавими є думки Г. Бреслава, який у своїх роботах наголошує, що вплив емоційних явищ на пізнання регулюється та опосередковується особистістю, що вказує на наявність деякого комплексу індивідуальних здібностей чи рис, що відповідає за те, наскільки вплив емоційних явищ виявиться конструктивним чи деструктивним для поведінки людини. Цей комплекс він визначив як «емоційний інтелект» [1].

Емоційний інтелект Г. Гарскова розглядає як здатність розуміти відносини особистості, репрезентовані в емоціях, і управляти емоційною сферою на основі інтелектуального аналізу і синтезу. Необхідною умовою емоційного інтелекту є розуміння емоцій суб'єктом, а кінцевим продуктом є прийняття рішення на основі відображення і осмислення емоцій, які є диференційованою оцінкою подій, у яких наявний особистісний зміст [2].

У сучасній психології особливої актуальності набуває дослідження питання щодо розвитку поняття «емоційна компетентність». Доцільність вивчення даного феномену зумовлена значенням емоцій в житті сучасної людини, оскільки вони супроводжують будь-які прояви її активності.

Проблема емоційної компетентності активно обговорюється і висвітлюється в працях Г. Г. Гарскової, С. П. Дерев'янка, Д. В. Люсіна, П. Селовей, Дж. Маєра, Д. Гоулмена, К. Саарні, Г. Бреслава, І. Н. Андрєєвої, Е. Л. Носенко та ін.

Дослідник Д. Гоулмен, поряд із поняттям емоційного інтелекту почав використовувати поняття «емоційна компетентність». Він довів, що успіх в житті залежить не стільки від логічного інтелекту – IQ, скільки від здібностей управляти своїми емоціями – EQ, а важливішу роль, ніж IQ, відіграє коефіцієнт EQ – емоційний показник інтелекту. Це пов'язано з тим, що контроль над власними емоціями і здатність правильно сприймати чужі почуття характеризують інтелект точніше, ніж здатність логічно мислити. Згідно з його концепцією EQ вираховується як сума показників певних здібностей: самоусвідомлення, самомотивування, стійкість до фрустрації, контроль за імпульсами, регуляція настрою, емпатія, оптимізм [3].

Згідно з його визначенням, емоційна компетентність – це здатність усвідомлювати і визнавати власні почуття, а також почуття інших для самомотивації, для управління власними емоціями і в стосунках з іншими.

Вчений С. П. Дерев'янка вважає, що емоційна компетентність є чинником соціально-психологічної адаптації особистості та являє собою двохкомпонентний конструкт, який складається з внутрішньо особистісного (здатність до розуміння та управління власними емоціями) та міжособистісного (здатність до розуміння та управління емоціями інших) компонентів [4].

Енциклопедичне визначення емоційної компетентності можна сформулювати як поінформованість в емоційній сфері особистості, як «обізнаність у власному емоційному світі та інших». Тобто, рівень емоційної компетентності може свідчити про цілісність емоційного життя.

Отже, емоційна компетентність – це інтегральна властивість особистості, яка представляє собою набір знань, вмінь та навичок, які дозволяють адекватно діяти на основі обробки всієї інформації. Вона збагачує досвід особистості, сприяє швидкому аналізу емоціогенних ситуацій, виступає умовою успішності людини у всіх сферах життя.

В емоційній компетентності виділяють декілька складових: усвідомлення своїх емоцій, уміння визначити, яку емоцію відчуваєш в даний момент, визначити, з яких базових емоцій складається складна емоція; уміння

управляти власними емоціями, визначати джерело і причину їх виникнення, уміння змінювати інтенсивність емоцій, замінювати їх на інші.

Саме тому, на нашу думку, емоційна компетентність може і повинна виступати аспектом спеціального вивчення, адже вона сприяє вмінню орієнтуватися у власному емоційному світі, а відтак, і адекватна поведінка дозволяє гармонійно взаємодіяти з навколишнім світом.

Наш науковий аналіз проблеми становлення емоційної компетентності, ґрунтується не тільки на теоретичному пошуку, а й на емпіричному дослідженні. В емпіричному дослідженні взяли участь студенти 1–5 курсів факультету психології СНУ імені Лесі Українки. Загальна кількість вибірки становить 80 осіб.

Основою дослідження стала діагностика студентів за методиками: «Визначення загальної емоційної спрямованості» (Б. І. Додонов). «Емоційний інтелект» (Н. Холл), «Смисложиттєві орієнтації» (Д. А. Леонтьєв).

За методикою «Визначення загальної емоційної спрямованості» Б. І. Додонova результати показали, що найбільш вираженою у досліджуваних є практична спрямованість – 19,0 % студентів першого, 20,1 % другого, 22,7 % третього, 24,8 %, четвертого та 24,0 % п'ятого курсів, що свідчить про бажання активно діяти, йти до поставленої мети, досягти успіху у роботі, відчувати позитив від результату своєї праці.

Найбільш привабливою виявилась також гностична спрямованість у 14,5 % студентів першого, 16,2 % другого, 18,9 % третього, 20,0 % четвертого та 21,0 % п'ятого курсів, що виявляється у прагненні до пізнання нового, невідомого, проникати у суть явища, долати суперечності у власних міркуваннях, відчувати при цьому позитивні емоції.

Високим виявився показник комунікативної спрямованості студентів у 9,4 % першого, 10,5 % другого, 12,9 % третього, 14,0 % четвертого та 19,8 % п'ятого курсів. Найбільш характерним для комунікативної спрямованості студентів є ситуація пов'язана зі спілкуванням. Для них важливим є емоційний контакт з людьми, вони здатні ділитися своїми думками та переживаннями.

Альтруїстична спрямованість студентів властива 8,1% першого, 8,9 % другого, 10,3 % третього, 11,5 % четвертого та 12,1 % п'ятого курсів, що свідчить про важливість для них усвідомлення того, що їх діяльність потрібна людям. Для них важливими є емоції співчуття, співпереживання, які виникають при взаємодії.

За результатами дослідження виявлені також і інші типи емоційної спрямованості, зокрема естетична спрямованість у 4,0 % студентів першого, 4,3 % другого, 5,4 % третього, 6,7 % четвертого та 7,1 % п'ятого курсів, це свідчить про те, що у студентів формується естетичне ставлення до оточуючого через різні емоції, що може викликати прагнення до гармонії з оточуючими.

За результатами дослідження гедоністичне емоційне спрямування мають 1,5 % студентів першого, 1,9 % другого, 2,0 % третього, 1,8 % четвертого та 3,0 % п'ятого курсів, що характерно для досліджуваних, які люблять переживати почуття безтурботності.

Романтичну емоційну спрямованість виявили 3,0 % досліджуваних першого, 4,9 % другого, 5,1 % третього, 6,0 % четвертого та 5,5 % п'ятого курсів, що демонструє загальну вікову тенденцію молоді – прагнення до чогось незвичного, потаємного, очікують щось хороше, відчують особливу значущість того, що відбувається.

Пугнічну емоційну спрямованість виявили 2,3% досліджуваних першого, 2,5 % другого, 2,0 % третього, 2,9 % четвертого та 3,5 % п'ятого курсів. Це студенти, які бажають відчувати гострі емоції, їх захоплює небезпека, ризик, в них наявний азарт, рішучість.

Досліджуваних з глоричним емоційним спрямуванням виявлено не було. Не виявлено також і студентів з акізитивною емоційною спрямованістю.

Отже, дослідження емоційної спрямованості показало, що найбільш вираженими є практична, гностична і комунікативна спрямованість.

Методика Н. Холла «Емоційний інтелект», яка дала можливість виявити рівень розвитку компонентів емоційного інтелекту (рівень парціального інтелекту), а також загальний рівень розвитку емоційного інтелекту (рівень інтегрального інтелекту). Слід зазначити, що на низькому

рівні знаходяться 78,6 % студентів першого, 71,2 % другого, 64,5 % третього, 54,8 % четвертого та 46,7 % студентів п'ятого курсів. На середньому рівні знаходяться 18,3 % студентів першого, 25,0 % другого, 29,3 % третього, 34,6 % четвертого та 39,1 % студентів п'ятого курсів. Високий рівень властивий лише 3,1 % студентам першого, 3,8 % другого, 6,2 % третього, 10,6 % четвертого та 14,2 % п'ятого курсів.

Результати парціального рівня показують, що на низькому рівні емоційна обізнаність знаходиться у 78,6 % студентів першого, 69,1 % другого, 61,8 % третього, 59,4 % четвертого та 54,8 % студентів п'ятого курсів. Середній рівень характерний для 18,3 % студентів першого, 29,0 % другого, 29,9 % третього, 28,3 % четвертого та 31,1 % п'ятого курсів. На високому рівні знаходяться лише 3,1 % студентів першого, 2,9 % другого, 9,3 % третього, 12,3 % четвертого та 14,2 % студентів п'ятого курсів.

Управління власними емоціями на низькому рівні властиве 41,2 % студентам першого, 40,6 % другого, 35,1 % третього, 39,9 % четвертого та 32,4 % п'ятого курсів. На середньому рівні знаходяться 56,2 % студентів першого, 56,6 % другого, 45,9 % третього, 50,4 % четвертого та 55,0 % п'ятого курсів. Високий рівень характерний лише 2,6 % студентам першого, 2,8 % другого, 9,8 % третього, 10,5 % четвертого та 12,6 % п'ятого курсів.

Низький рівень самомотивації показали 32,4% студентів першого, 49,3 % другого, 46,1 % третього, 36,5 % четвертого та 30,6 % п'ятого курсів. На середньому рівні знаходяться 39,3 % студентів першого, 42,4 % другого, 42,7 % третього, 51,6 % четвертого та 53,3 % п'ятого курсів. Високий рівень виявили 8,3 % студентів першого, 8,3 % другого, 11,2 % третього, 15,1 % четвертого та 16,1 % п'ятого курсів.

Емпатія – на низькому рівні знаходиться у 39,1 % студентів першого, 26,1 % другого, 24,7 % третього, 20,2 % четвертого та 19,4 % п'ятого курсів. На середньому рівні є 51,3 % студентів першого, 57,5 % другого, 45,2 % третього, 50,1 % четвертого та 60,2 % п'ятого курсів. На високому рівні лише 9,6 % студентів першого, 16,4 % другого, третього, 30,1 % четвертого та 30,8 % п'ятого курсів.

Низький рівень розпізнавання емоцій інших характерний для 38,8 % студентів першого, 39,6 % другого, 36,2 % третього, 32,5 % четвертого та 30,5 % п'ятого курсів. На середньому рівні знаходиться 41,4 % студентів першого, 39,8 % другого, 38,1 % третього, 41,5 % четвертого та 39,6 % п'ятого курсів. На високому рівні є 19,8 % студентів першого, 21,2 % другого, 25,6 % третього, 26,0 % четвертого та 29,9 % п'ятого курсів.

Отже, результати свідчать про динаміку емоційного інтелекту на парціальному рівні досліджуваних усіх курсів протягом навчання у вузі.

Для розкриття змісту життєвих настанов особистості був використаний опитувальник Д. А. Леонтьєва «Смисложиттєві орієнтації».

Результати показують, що низький рівень осмислення життя студентів становить 39,4 % на першому, 28,5 % другому, 22,2 % третьому, 20,3 % четвертому та 12,4 % п'ятому курсах. Середній рівень виявлений у 40,6 % на першому, 36,0 % другому, 29,1 % третьому, 28,1 % четвертому та 32,5 % п'ятому курсах. Вищий рівень становить 20,0 % на першому, 36,5 % другому, 49,5 % третьому, 51,6 % четвертому та 55,1 % п'ятому курсах.

За шкалою «Цілі» низький рівень становить 24,7 % на першому курсі, 9 % другому, 22,5 % третьому, 18,2 % четвертому та 14,3 % п'ятому курсах. Середній рівень займають 62,1 % студентів на першому курсі, 57,6 % другому, 52,7 % третьому, 35,8 % четвертому та 31,2 % п'ятому курсах. Високий рівень становить у студентів 13,1 % на першому, 17,5 % другому, 24,8 % третьому, 40,6 % четвертому та 54,5 % п'ятому курсах.

За шкалою «Процес» низький рівень виявлений у 16,4 % студентів першого, 26,6 % другого, 20,9 % третього, 19,0 % четвертого та 12,1 % п'ятого курсів. Середній рівень становить 69,1 % на першому, 57,1 %, другому, 45,4 % третьому, 31,5 % четвертому та 37,8 % п'ятому курсах. Високий рівень у 14,5 % студентів на першого, 16,3 % другого, 23,7 % третього, 49,5 % четвертого та 50,1 % п'ятого курсів.

За шкалою «Результат» низький рівень становить 15,5 %, на першому, 16,4 % другому, 18,7 % третьому, 12,1 % четвертому та 10,5 % п'ятому курсах. Середній рівень виявлено у 67,3 % першого, 64,6 % другого, 59,8

третього, 39,0%, четвертого та 37,5 % п'ятого курсів. Високий рівень становить 17,2 % у студентів на першому, 19,0 % другому, 21,5 третьому, 48,9 %, четвертому та 52,0 % на п'ятому курсах.

За шкалою «Локус контролю – Я» низький рівень становить 18,7 % на першому, 14,3 % другому, 16,4 % третьому, 14,9 % четвертому та 18,6 % п'ятому курсах. Середній рівень – 65,1% на першому, 68,3% другому, 64,0% третьому, 60,6% четвертому та 51,6 % п'ятому курсах. Високий рівень становить у 16,2 % студентів на першому, 17,4 % другому, 19,6 % третьому, 24,5 %, четвертому та 39,8 % п'ятому курсах.

За шкалою «Локус контролю – Ж» низький рівень виявлено у 17,1 % на першому, 16,3 % другому, 18,1 % третьому, 18,7 % четвертому та 18,3 % п'ятому курсах. Середній рівень становить 63,9 % на першому, 61,6 % другому, 50,7% третьому, 45,1% четвертому та 32,4 % п'ятому курсах. Високий рівень у 20,0 % студентів на першому, 22,1 % другому, 31,2 %, третьому, 36,2 % четвертому та 49,3% п'ятому курсах.

Кореляційний аналіз між показниками смисложиттєвих орієнтацій та типами емоційної спрямованості засвідчив про наявність значущих зв'язків між означеними показниками. Так смисложиттєвий компонент «Цілі» на рівні ($p \leq 0,05$) корелює з показником «Альтруїстичні емоції», а також від'ємно на рівні 0,05 з показником «Пугнічні емоції». У свою чергу «Пугнічні емоції» від'ємно на рівні 0,05 демонструють зв'язок з показниками «Локус контролю – Я», «Локус контролю – Ж» та «Загальний показник».

Аналіз кореляцій між показниками «Емпатії» та «Смисложиттєвих орієнтацій» свідчить про наявність значущих зв'язків між ними. Такі смисложиттєві компоненти, як «Результат», «Локус контролю – Я», «Локус контролю – Ж» на рівні ($p \leq 0,05$), а «Процес» на ($p \leq 0,01$) корелюють з показником емпатійних здібностей.

Аналіз кореляцій між компонентами емоційного інтелекту та показників смисложиттєвих орієнтацій свідчить, що існує тісний зв'язок між ними. Так «Емоційна обізнаність» корелює зі шкалами «Цілі», «Процес», «Локус контролю – Я» та «Локус контролю – Ж» на рівні ($p \leq 0,05$). Показник

«Управління власними емоціями» корелює на рівні ($p \leq 0,05$) зі шкалами «Цілі», «Процес», «Результат» і «Локус контролю – Я». Показник «Самотивація» корелює зі шкалами «Цілі», «Результат», «Локус контролю – Я» та «Локус контролю – Ж» на рівні ($p \leq 0,05$). Показники «Емпатія» та «Розпізнавання емоцій інших» корелюють з усіма шкалами смисложиттєвих орієнтацій на рівні ($p \leq 0,05$).

Отже, результати засвідчили, що у студентів першого, другого та третього курсів при певному рівні осмисленості життя існує проблема наявності цілі в житті, а також відчувається невіра у власні сили, щодо контролю власного життя. Студенти більшою мірою живуть сьогоденням, не задумуючись про майбутню перспективу. На четвертому і п'ятому курсах показник осмисленості життя значно зростає, що свідчить про усвідомленість на цьому етапі життя сутності власного існування, вони більше орієнтовані на майбутнє, певною мірою відчувають відповідальність за себе і свої дії, будують свої плани, які хотіли б реалізувати в житті.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Теоретично обґрунтовано й емпірично виділено основні показники емоційної компетентності особистості у період професійного навчання. Емпірично встановлено, що емоційна компетентність формує рефлексивну позицію кожного студента, сприяє активності у навчанні, емоційній стабільності, допомагає йому усвідомлювати свої життєві орієнтири і реальні засоби їх досягнення. Це свідчить про більш чітке усвідомлення студентами значущості емоційної компетентності у їхньому житті. Отже, подальшого наукового пошуку потребує вивчення динаміки змін у розвитку емоційної компетентності студентів різних спеціальностей та розробка психокорекційних програм розвитку емоційної компетентності в період їх професійної підготовки.

Список використаних джерел

1. Бреслав Г. М. Психология эмоций / Г. М. Бреслав. – Москва: Смысл: Издательский центр «Академия», 2006. – 544 с.

2. Гарскова Г. Г. Введение понятия «эмоциональный интеллект» в психологическую теорию / Г. Г. Гарскова // Ананьевские чтения – 99 : тезисы науч.- практ. конф. – СПб., 1999. – С. 25 – 26.

3. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект / Даниэл Гоулман ; [пер. с англ. А. П. Исаевой]. – Москва: АСТ : Москва : Хранитель, 2008. – 478 с.

4. Дерев'янка С. П. Актуалізація емоційного інтелекту в емоціогенних умовах / С. Дерев'янка // Соціальна психологія. – Київ, 2008. – 1 (27). – С. 96 – 104.

5. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34 – 42.

6. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К. Роджерс. – Москва: Просвещение, 1994. – 168 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Breslav H. M. Psykholohyia emotsyi / H. M. Breslav. – Moskva: Smysl: Yzdatelskyi tsentr «Akademyia», 2006. – 544 s.

2. Harskova H. H. Vvedenye poniatiya «emotsyonalnyi yntellekt» v psykholohyicheskuiu teoryiu / H.H. Harskova // Ananevskye chtenyia – 99 : tezysy nauch.-prakt. konf. – SPb., 1999. – S. 25 – 26.

3. Houlman D. Emotsyonalnyi yntellekt / Danyel Houlman ; [per. s anhl. A. P. Ysaevoi]. – Moskva : AST : Moskva : Khranytel, 2008. – 478 s.

4. Derev'ianko S. P. Aktualizatsiia emotsiinoho intelektu v emotsiiohennykh umovakh / S. Derev'ianko // Sotsialna psykholohiia. – Kyiv, 2008. – 1 (27). – S. 96 – 104.

5. Zymniaia Y. A. Kliuchevye kompetentsyy – novaia paradyhma rezultata sovremennoho obrazovaniia / Y. A. Zymniaia // Vysshee obrazovaniye sehodnia. – 2003. – № 5. – S. 34 – 42.

6. Rodzhers K. Vzghliad na psykhoterapiiu. Stanovleniye cheloveka / K. Rodzhers. – Moskva: Prosveshchenye, 1994. – 168 s.

N.O. Kordunova, V.I. Milinchuk, N. S. Dmytriyuk . *The role of the phenomenon of emotional competence of the student as a future specialist.* The article presents a theoretical and empirical analysis of the problem of the role of emotional competence of students in terms of studying at a higher educational institution. The main approaches were studied as to the essence of the phenomena of competence, emotional competence, emotional intelligence, which are the key concepts in the modern conditions of training future specialists. The analysis of the problem focuses on considering them as an important part of the system of vocational training. It is shown that development of emotional competence of a student is one of the important characteristics of the formation of his/her personality in the process of acquiring a profession. The stages of formation of emotional competence and the components of the development of emotional competence in the process of vocational training have been analyzed. The methods of empirical research are given. The basic psychological characteristics of forming emotional competence of the person are considered. It is empirically determined that emotional competence forms the student's reflective position, promotes learning activity, emotional stability, helps to realize their vital goals and the real means of their achievement in future professional activities.

The results of investigation of manifestation in students of different years of study at the university are presented. It is confirmed that emotional competence is a necessary construct for the psychological training of future specialists, which contributes to the formation of a common culture, empathy, understanding that in the emotional sphere the driving forces of the active attitude of the student to the future activity are laid. It is shown that all components of emotional competence are actively developing in the process of studying at the university, which provides readiness for professional activity. Conclusions are made, prospects of further researches are presented.

Key words: competence, emotional competence, emotional intelligence, student, professional training.